
[2022-24-RE](#)

Causa 2022-24-RE

(Ministeri Fiscal c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 186-2022. Recurs d'empara

Sentència del 13 de juny del 2022

BOPA núm. 75, del 22 de juny del 2022

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 14 d'abril del 2022, pel Ministeri Fiscal mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 22 de desembre del 2021, dictat pel president del Tribunal de Corts, i contra l'aute del 28 de març del 2022, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut i a un tribunal predeterminat per la llei, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li les resolucions impugnades i que retrotregui les actuacions al moment posterior a la comunicació de l'acord del 13 de març del 2019 adoptat pel Consell Superior de la Justícia. Així mateix, demana que la documentació annexada en aquest recurs d'empara sigui admesa com a prova documental;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 20 d'abril del 2022 que va admetre a tràmit aquesta causa;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 10 de maig del 2022, per la representació processal del Sr. Xavier Colom Pich;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini pel Ministeri Fiscal i per la representació processal del Sr. Xavier Colom Pich;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Josep-D. Guàrdia Canela;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 20 de febrer del 2019, el Consell Superior de la Justícia va incoar un expedient disciplinari contra el batlle Sr. Xavier Colom Pich, atès que havia participat en una subhasta en el marc de l'execució forçosa d'una causa de reclamació de quantitat en què hauria intervingut, resultant-li adjudicades unes unitats immobiliàries.

1.2. El 13 de març del 2019, el Consell Superior de la Justícia, mitjançant acord, va decidir posar en coneixement del Tribunal de Corts l'actuació del batlle esmentat, per tal que, d'acord amb les disposicions de l'article 79.2 de la Llei qualificada de la Justícia, determinés si aquesta actuació era o no era constitutiva de delictes, suspensent, doncs, la tramitació de l'expedient sancionador.

1.3. El president del Tribunal de Corts va dictar una providència donant trasllat al Ministeri Fiscal "*a/s efectes escaients*" de l'acord del Consell Superior de la Justícia.

1.4. Després d'incoar diligències d'investigació, el 27 d'agost del 2021, el Ministeri Fiscal va dictar un acord en què decidia l'arxivament de les diligències d'investigació, d'una banda, a causa de les limitacions legals en la investigació dels aforats, i, d'altra banda, perquè considerava que la denúncia del Consell Superior de la Justícia era suficient per iniciar el procediment penal.

1.5. El 17 de novembre del 2021, el president del Tribunal de Corts va dictar una providència que acordava no incoar un judici de responsabilitat contra el batlle Sr. Xavier Colom Pich, trametent-ne una còpia al Consell Superior de la Justícia.

1.6. El 2 de desembre del 2021, el Consell Superior de la Justícia va sol·licitar al president del Tribunal de Corts que precisés el caràcter ferm i definitiu de la seva decisió, atès que havia estat presa mitjançant providència.

1.7. Tot i considerar primerament que no esqueia dictar un aute -carta del 6 de desembre del 2021- el president del Tribunal de Corts va dictar un aute del 22 de desembre del mateix any, en què reiterava la seva decisió de no incoar un judici de responsabilitat contra el batlle Sr. Xavier Colom Pich, aute notificat l'1 de març del 2022 al Consell Superior de la Justícia i al Ministeri Fiscal.

1.8. El Ministeri Fiscal va presentar un recurs d'apel·lació contra aquest aute, i, el 28 de març del 2022, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va acordar desestimar aquesta apel·lació.

1.9. El 14 d'abril del 2022, el Ministeri Fiscal va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 22 de desembre del 2021, dictat pel president del Tribunal de Corts, i contra l'aute del 28 de març del 2022, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la

jurisdicció, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut i a un tribunal predeterminat per la llei, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del Ministeri Fiscal

- De manera prèvia, el Ministeri Fiscal exposa l'especial rellevància constitucional de la qüestió plantejada, atès que en el marc d'una declaració eventual de la responsabilitat penal d'un batlle s'ha dut a terme una tramitació que no ha estat transparent ni ha respectat els principis processals més bàsics, no només per garantir els drets constitucionals dels intervinents, sinó també per no minar la confiança legítima de la societat en el funcionament de l'Administració de Justícia.

- Recorda que la Constitució estableix un procediment específic en matèria de responsabilitat penal dels batlles -article 91.2- per preservar la seva independència i protegir-los d'ingerències indegudes en la seva funció jurisdiccional, però també per garantir als ciutadans que els batlles també estan sotmesos a responsabilitat pels seus actes i responen penalment per aquests, si és el cas, de conformitat amb un procediment transparent i rigorós.

- També recorda que actua, en nom dels ciutadans i de la societat en general, en interès de la llei i en defensa de la qualitat de l'Estat democràtic i de dret (article 93 de la Constitució).

- Pel que fa al fons del seu recurs d'empara, en primer lloc, el Ministeri Fiscal al·lega una transgressió total i absoluta del procediment en matèria de responsabilitat penal dels batlles, que vulnera els drets a un procés degut i a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

- Constata que les actuacions del president del Tribunal de Corts es van realitzar al marge de qualsevol procediment, ja que no es va assignar cap número al procediment i no es va designar el ponent pel torn legalment establert, ni per cap torn, sinó que va ser el president de l'organisme mateix -òrgan governatiu- el qual va assumir *de facto* l'assumpte i va començar a mantenir intercanvis epistolars amb el Consell Superior de la Justícia, sense estar designat per torn i sense estar emparat en cap procediment.

- La Sala Penal reconeix que les decisions jurisdiccionals de la causa s'han adoptat al marge de qualsevol procediment i del torn preestablert, però conclou, amb arguments incongruents, que aquest fet no és determinant de la nul·litat de la resolució impugnada.

- Aquest Ministeri Fiscal va afirmar davant la Sala Penal que l'assumpte es va tramitar sense procediment i que el president del Tribunal de Corts va assumir directament i de forma arbitrària la seva tramitació, fet que comporta *per se* la manipulació dels mecanismes d'atribució.

- Aquesta circumstància no es pot emparar en el fet que el president també és un magistrat del Tribunal de Corts, ja que aleshores no actuaria en qualitat de president, com es fa constar en les

resolucions d'aquesta causa.

- El Ministeri Fiscal retreu a la Sala Penal desconèixer la jurisprudència constitucional en la matèria, citant causes que no tenen res a veure amb el supòsit de fet que ens ocupa i ometent pronunciaments essencials, com és aquell contingut en la causa 2012-6-RE, en què el Tribunal Constitucional declara que el dret a un tribunal predeterminat per la llei es pot considerar vulnerat si hi ha indicis de manipulació de les regles de repartiment competencial entre els òrgans judicials o d'aquelles que regulen la composició personal d'aquests òrgans o que existeixi una manca total de lògica en la interpretació i l'aplicació d'aquestes regles.

- Segons el seu parer, totes aquestes circumstàncies s'han produït cumulativament en aquest cas.

- En segon lloc, el Ministeri Fiscal retreu a la Sala Penal haver vulnerat el seu dret a una decisió fonamentada en Dret per incongruència omissiva, pel fet de no haver donat resposta a les seves al·legacions escudant-se en què l'estimació de les seves pretensions no podria derivar en cap conseqüència jurídica.

- D'aquesta manera, la Sala Penal evita efectuar la interpretació dels articles 78 i 79 de la Llei qualificada de la Justícia i al mateix temps addueix que el Ministeri Fiscal no ha identificat cap perjudici real i efectiu derivat de les infraccions procedimentals constatades.

- Segons el seu parer, aquest raonament és incongruent des de dos punts de vista: en primer lloc, perquè els defectes de forma al·legats impliquen l'absència dels requisits indispensables per assolir la seva finalitat (apartat d) de l'article 18 bis de la Llei transitòria de procediments judicials, en lloc de l'apartat c) indicat per la Sala Penal) i per tant, converteixen els actes processals efectuats pel president del Tribunal de Corts en no legítims, motiu pel qual serien nuls de ple dret; i, en segon lloc, perquè sí que hi ha hagut un impacte negatiu, atès que com que no hi havia procediment, aquest no va poder ser consultat fins després d'haver formulat el recurs d'apel·lació, ni ningú hagués pogut tenir cap voluntat recusatòria, perquè cap magistrat havia estat designat.

- Addicionalment, recorda que no defensa els seus propis interessos, sinó els de la societat en el seu conjunt, i que el seu rol és molt particular, com així ho ha reconegut el Tribunal Constitucional (veg. la causa 2020-45-RE).

- Pel que fa a la interpretació dels articles 78.1 i 79.2 de la Llei qualificada de la Justícia, efectuada pel president del Tribunal de Corts, considera que aquesta atempta contra la voluntat del legislador, ja que no ha tingut en compte la comunicació del Consell Superior de la Justícia sol·licitant a l'òrgan competent que practiqués les diligències d'instrucció escaients, constituint aquest supòsit una excepció de la regla general.

- I precisa que la *lex specialis* (article 79.2) preval davant la *lex generalis* (article 78.1) havent-se de considerar també que, en cas de contradicció entre aquests articles, la *lex posterior* deroga la *lex anterior*.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li les resolucions impugnades i que retrotregui les actuacions al moment posterior a la comunicació de l'acord del 13 de març del 2019 adoptat pel Consell Superior de la Justícia.

2.2. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- En primer lloc, la Sala Penal declara que la decisió de no incoar el procediment penal per investigar els fets comunicats al Tribunal de Corts és una resolució susceptible de ser recorreguda, ja que aquesta decisió suposa la desestimació de la denúncia per part del Tribunal de Corts que actua en funcions instructores.
- En segon lloc, entén que el president del Tribunal de Corts va considerar que per poder incoar el judici de responsabilitat penal d'un batlle calia que el Ministeri Fiscal hagués presentat una querella, com així ho estableix l'article 78.1 de la Llei qualificada de la Justícia.
- No obstant això, la Sala Penal precisa que la decisió de no incoar un judici de responsabilitat penal contra un batlle no és una decisió de caràcter governatiu, sinó jurisdiccional i, per tant, ha d'estar adoptada pel magistrat del Tribunal de Corts designat segons el torn fixat i dins d'un procediment.
- En qualsevol cas, conclou que els defectes formals constatats no son determinants de la nul·litat de la resolució recorreguda.
- Pel que fa al torn preestablert pel coneixement de la qüestió, la Sala Penal posa en relleu que no es té constància que aquest torn no s'hagi respectat -únic supòsit que podria tenir rellevància constitucional-, i, afegeix que el president del Tribunal de Corts també és magistrat d'aquest Tribunal, el qual és l'òrgan competent objectivament i funcionalment per conèixer de l'assumpte (cita en aquest sentit les sentències constitucionals 2020-2 i 3-RE i 2020-29-RE).
- La Sala Penal també addueix que el Ministeri Fiscal no identifica cap perjudici real i efectiu derivat de les infraccions procedimentals constatades, ja que no ha estat privat de cap dels instruments que la llei posa a la seva disposició per defensar els seus interessos.
- També li retreu no haver demanat la revocació de la resolució recorreguda, sinó únicament la seva nul·litat i que s'atribueixi el coneixement de l'assumpte al magistrat que per torn correspongui.

2.3. Argumentació de la representació processal del Sr. Xavier Colom Pich

- De manera prèvia, aquesta part considera que el Ministeri Fiscal fa un relat dels fets esbiaixat i exposa que es va presentar a títol personal a una subhasta organitzada i duta a terme en totes les seves fases per una saig, i en la qual hi van participar més de 30 persones.
- Així mateix, addueix que la seva vinculació amb els béns derivava d'una demanda d'execució presentada per la part creditora, però en la qual no va efectuar la valoració del bé subhastat, ni tampoc va travar cap embargament sobre el mateix. A més, l'1 de setembre del 2017 va acordar l'arxivament dels autes per tal com l'execució va passar a ser competència del Saig.
- En aquest sentit exposa el funcionament i l'evolució competencial de les execucions civils, així com la creació de la figura del Saig, recordant que aquest darrer ha de tramitar les execucions i l'organització de les subhastes sense que un batlle pugui immiscir-se en la seva actuació. Per tant, quan es va presentar a la subhasta no podia tenir atribuïda una causa executòria que per imperatiu legal i per manca de competència funcional havia estat arxivada des de feia més d'un any.
- També exposa el desenvolupament de l'expedient disciplinari que se li va incoar, detallant diverses

irregularitats, i al qual retreu que ni tan sols disposa d'un plec de càrrecs en què es detalli mínimament el desconeixement inexcusable de les lleis i dels procediments que se li atribueix.

- Seguidament, denuncia la inacció del Ministeri Fiscal des del 13 de març del 2019, moment en què va incoar unes diligències d'investigació, fins al 27 d'agost del 2021, moment en què va acordar el seu arxivament, és a dir, durant 2 anys i 5 mesos, sense efectuar cap actuació, tret de la demanda de lliurament de la causa executòria.

- En qualsevol cas, el Ministeri Fiscal no va emprar cap dels mitjans d'investigació disponibles, ni va practicar un sol acte d'investigació per tal de recercar indicis que li permetessin presentar una eventual querella.

- Posa en coneixement del Tribunal les pressions, ingerències i intromissions del fiscal general en la seva funció de batlle que han motivat la petició de la seva empara davant el Consell Superior de la Justícia, circumstància que permet contextualitzar l'afany emprat pel fiscal general en contra seva.

- Pel que fa a la vulneració dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut i al jutge predeterminat per la llei al·legada respecte de la manca de repartiment de la causa, aquesta part cita la jurisprudència del Tribunal Constitucional i també la del Tribunal Europeu dels Drets Humans, en què s'indica que les normes de repartiment no es troben integrades dins el dret al jutge legal o natural i que la seva infracció no planteja cap tipus de rellevància constitucional des del punt de vista del dret a un tribunal predeterminat per la llei.

- Considera que la infracció de les prescripcions sobre designació i notificació del ponent no és rellevant des de la perspectiva del tribunal predeterminat per la llei, sinó que afectaria a la garantia del jutge imparcial cas d'existir motius d'abstenció o de recusació.

- Ara bé, el Ministeri Fiscal no aporta elements, ni argumenta respecte de l'existència de motius que duguin a posar en dubte la imparcialitat del ponent, del qual no es pot negar la seva predeterminació legal.

- Per tant, considera que la decisió de la Sala Penal impugnada és plenament conseqüent i ajustada amb la doctrina que s'acaba d'exposar.

- Pel que fa a la nul·litat del procediment demanada pel Ministeri Fiscal pel fet que les decisions del president del Tribunal de Corts s'haurien pres al marge de qualsevol procediment, després de citar els articles 78.1 i 79.2 de la Llei qualificada de la Justícia, constata que el primer d'aquests articles està inclòs en el capítol que regula les responsabilitats civils i penals dels batlles i magistrats, i que, el segon, es troba ubicat en el capítol que tracta del règim disciplinari.

- Al·lega que pretendre que s'incoï un judici de responsabilitat penal contra un batlle sobre la base d'una denúncia del Consell Superior de la Justícia és contrari al redactat de l'article 78.1 esmentat, el qual no dona lloc a confusions, i disposa que requereix la presentació d'una querella prèvia, és a dir, l'existència d'indicis suficients que permetin incoar amb una seriositat mínima un procediment contra una autoritat judicial.

- Segons el seu parer, correspon a la legalitat ordinària determinar com s'ha de procedir a l'hora de tractar la denúncia presentada contra un batlle o un magistrat. El Tribunal de Corts, a través del seu president, va considerar que sense una querella no es podia procedir a l'obertura de cap tipus de procediment; per contra, la Sala Penal va considerar que s'haguessin hagut d'obrir unes diligències

indeterminades.

- Ara bé, de la lectura dels articles 40 i 41 del Codi de procediment penal, conclou que la decisió del president del Tribunal de Corts no és desenraonada i la no atribució d'un número de procediment es planteja com una sortida possible quan el procediment només es pot incoar mitjançant querella no formulada, reconeixent, no obstant això, que l'opció de la Sala Penal tampoc és absurda.
- També posa en relleu que és clar que el president del Tribunal de Corts no actua com a òrgan governatiu quan dicta una resolució judicial, encara que precisi la seva condició de president.
- Pel que fa als perjudicis al·legats pel Ministeri Fiscal, aquesta part considera que no els ha exposat i que allò que cal preguntar-se és quins són els seus interessos reals coberts amb la vestimenta de l'interès públic, ja que ni la designació del ponent, ni el número del procediment, ni cap documentació o comunicació tampoc van ser notificats a aquesta part.
- Altrament allò que demana el Ministeri Fiscal és la retroacció del procediment al moment en què es va dictar la providència del 13 de març del 2019, que li va ser personalment notificada el 15 de març d'aquell mateix any, posant en relleu que aixeca ara irregularitats i suposats defectes, més de 3 anys després, quan ho hagués pogut fer en aquell moment, contravenint, doncs, els seus propis actes.
- Per tots aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. Com ja resulta de l'aute d'aquest Tribunal mitjançant el qual es va admetre a tràmit aquest recurs d'empara, concorren en aquesta causa tots els pressupòsits i requisits exigits per la legislació d'aplicació al cas. En efecte, el Ministeri Fiscal interposa la demanda, actuant amb plena legitimació ja que al·lega la vulneració del dret fonamental a la jurisdicció (article 102 c) de la Constitució), també perquè va ostentar la condició de part en el procediment que és a la base d'aquest recurs d'empara (article 87 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional) i, finalment, en mèrits de l'article 3.11 de la Llei del 12 de desembre de 1996, del Ministeri Fiscal. Adreça el recurs directament (article 86 de la mateixa Llei qualificada del Tribunal Constitucional) contra l'aute de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia del 28 de març del 2022 i, per extensió, contra l'aute del 22 de desembre del 2021, dictat pel president del Tribunal de Corts. Després d'efectuar una consideració general sobre l'especial rellevància constitucional de la qüestió plantejada, detalla els antecedents del cas i argumenta sobre la vulneració del dret a la jurisdicció en els seus vessants dels drets a una resolució fonamentada en Dret, a un procés degut i al jutge predeterminat per la llei. Acaba el seu escrit demanant l'admissió del recurs, que es declari que les resolucions recorregudes vulneren el dret a la jurisdicció, que se les anul·li i que es retrotreguin les actuacions al moment immediatament posterior a la comunicació de l'acord del 13 de març del 2019 que el Consell Superior de la Justícia va trametre al Tribunal de Corts per tal que la causa fos repartida pel torn legalment establert, atribuïda al magistrat del Tribunal de Corts que per torn correspongués i tramitada de conformitat amb les normes processals aplicables.

3.2. Dels antecedents que figuren en aquesta resolució, resulten com elements de fet més significatius que: a) per acord del 20 de febrer del 2019, el Consell Superior de la Justícia va acordar incoar un expedient disciplinari contra el batlle Sr. Xavier Colom Pich, per un conjunt de fets que polaritzen en els succeïts el dia 3 d'octubre del 2018, amb ocasió d'una subhasta pública de

determinades unitats immobiliàries que, al seu entendre, podrien ser constitutius d'una infracció tipificada a l'article 391.1 del Codi penal; b) el 13 de març del 2019, el Consell Superior de la Justícia, mitjançant acord, va decidir posar en coneixement del Tribunal de Corts l'actuació del batlle esmentat, per tal que, d'acord amb les disposicions de l'article 79.2 de la Llei qualificada de la Justícia, determinés si aquesta actuació era o no era constitutiva de delictes, suspent, doncs, la tramitació de l'expedient sancionador; c) amb immediata posterioritat però sense que consti la data concreta, el president del Tribunal de Corts va dictar una providència –notificada el 15 de març del 2019- en què, en virtut d'allò que disposa l'article 78.1 de la Llei qualificada de la Justícia, decidia donar trasllat al Ministeri Fiscal de l'acord esmentat del Consell Superior de la Justícia; d) dos anys després, el 27 d'agost del 2021 el Ministeri Fiscal va acordar l'arxivament de les diligències d'investigació, decisió notificada el 30 d'agost següent al president del Tribunal de Corts; e) el 17 de novembre del 2021, el president del Tribunal de Corts va dictar una providència per la qual decidia "No incoar judici de responsabilitat penal" i acordava la notificació d'aquesta resolució al president del Consell Superior de la Justícia i al fiscal general; f) el 2 i el 6 de desembre del 2021 es va produir un intercanvi de correspondència entre el president del Consell Superior de la Justícia i el president del Tribunal de Corts; g) finalment, el 22 de desembre del mateix any es va produir l'acte del Tribunal de Corts que va ser objecte d'apel·lació per part del Ministeri Fiscal, recurs que va ser desestimat per l'acte de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, contra el qual es dirigeix directament aquest recurs d'empara. Sobre els anteriors fets, degudament documentats, no hi ha cap controvèrsia entre les parts.

3.3. En l'extens i ben fonamentat escrit de la part recorreguda, s'eixampla el debat, argumentant des de la primera de les seves al·legacions que hi ha "*antecedents silenciats*" que té cura d'anar desplegant i que abasten: els fets inicials (1); la sessió d'execucions civils i el seu funcionament (2); la figura del Saig (3); les concomitàncies de l'expedient disciplinari (4); la inacció del Fiscal General (5); i les pressions, ingerències i intromissions del Fiscal General (6). Val a dir que gran part de les al·legacions contingudes en els apartats expressats pertanyen al fons de l'assumpte, són pròpies de la jurisdicció ordinària i no tenen un evident contingut constitucional. No interessa, per tant, en aquest tràmit, allò que va poder succeir en la tramitació d'una execució civil entre els anys 2015 i 2017 i la subsegüent subhasta. Tampoc ens correspon valorar la tramitació de l'expedient disciplinari seguit davant el Consell Superior de la Justícia. Les argumentacions a considerar de mode preferencial són algunes de les que s'exposen en l'al·legació segona i que, en concret, es refereixen a la hipotètica vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a l'accés a la jurisdicció, a un procés degut, a un jutge predeterminat per la llei i a una decisió fonamentada en Dret. Les al·legacions tercera, sobre la nul·litat del procediment, i quarta, sobre els perjudicis que al·lega el fiscal general, constitueixen corollaris de les conclusions a que s'arribi respecte de les anteriors matèries. A aquestes i només a aquestes qüestions ens haurem de referir com a constitutives del *thema decidendi* d'aquest recurs. En definitiva, es tracta de dilucidar a qui correspon conèixer de la causa, resoldre el conflicte entre el Ministeri Fiscal i el Tribunal de Corts i valorar la suficiència, o no, de la fonamentació d'aquest darrer per no incoar el corresponent judici de responsabilitat penal.

3.4. Aquest Tribunal Constitucional té reiteradament declarat que el dret a la jurisdicció reconegut i proclamat a l'article 10 de la Constitució, es projecta fonamentalment en tres moments processals diferents: a) a l'inici del procediment, instant en què s'ha de garantir complidament el dret d'accés -*caput et fundamentum*- a la jurisdicció; b) durant la tramitació del procediment, que aquest ha de desplegar-se de manera deguda, que ha de ser substanciat per un tribunal imparcial predeterminat per la llei i que ha de respectar totes les altres exigències, com són els drets a la defensa i a l'assistència tècnica d'un lletrat, a una durada raonable i, en l'àmbit penal, a la presumpció d'innocència, a ser informat de l'acusació, a no confessar-se culpable, a no declarar en contra d'un

mateix i al recurs; i, c) al final del procediment que ha de concloure en una decisió fonamentada en Dret, de manera que no resulti il·lògica, arbitrària o absurda.

3.5. En la *species facti* que ens ocupa, la qüestió central i capital consisteix en dilucidar si s'ha reconegut al Ministeri Fiscal el dret a l'accés a la jurisdicció, el qual no és un dret merament formal, sinó que comporta una resposta deguda per part de l'òrgan jurisdiccional competent. És obvi que el Ministeri Fiscal ha tingut accés formal a la jurisdicció, però també ho és que no ha tingut la resposta mínima exigible. Davant la compareixença processal del Ministeri Fiscal, l'òrgan jurisdiccional competent pot adoptar dues actituds: a) considerar que els fets, tal com han estat relatats i els coneix el Tribunal, fins i tot de ser certs, no són constitutius d'infracció penal; o, b) considerar que ha de procedir a practicar les diligències oportunes per tal d'investigar la realitat dels fets i, posteriorment, analitzar si son, o no son, constitutius de delictes. Cap de les dues coses ha succeït en aquest cas. L'aute del president del Tribunal de Corts en el seu considerant únic es limita a exposar el contingut de l'article 78.1 de la Llei qualificada de la Justícia i a al·legar que el Ministeri Fiscal va acordar l'arxivament de les diligències i no va formular un escrit de querella. I l'aute de la Sala Penal, objecte directe del recurs d'empara, tampoc es pronuncia amb la deguda fonamentació sobre aquest punt, limitant-se en aquest extrem concret d'aquells que van ser plantejats en l'apel·lació, a manifestar que "*La decisió de no incoar judici de responsabilitat penal (...) constitueix un supòsit de desestimació de la denúncia*".

3.6. Per contra, aquest Tribunal Constitucional entén que l'argumentació basada en l'article 78.1 de la Llei qualificada de la Justícia és excessivament literal i formal. L'article 2 del Codi de procediment penal estableix amb rotunditat que "*La facultat d'administrar justícia en matèria criminal, jutjant i fent executar el que hagi estat jutjat, correspon exclusivament al Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, al Tribunal de Corts, als seus magistrats i als batlles*". Cap referència al Ministeri Fiscal tot i que no puguem desconèixer un moviment, fins i tot a països del nostre entorn, que *de lege ferenda* pretén atribuir la competència de la fase instructora al Ministeri Fiscal. Endemés, la necessitat del requisit formal de presentació d'una querella per a l'exigència de responsabilitat implica una imposició exorbitant que ha de decaure davant del dret fonamental a la jurisdicció. Allò que sens dubte persegueix la llei és col·locar un filtre per tal que qualsevol persona no pugui, sense més, instar el judici de responsabilitat penal contra un batlle. D'aquí que es requereixi l'actuació del Ministeri Fiscal o del perjudicat o ofès i, en alguns casos com en aquest, del Consell Superior de la Justícia. Aquesta actuació és ineludible però l'exigència de querella suposa un requisit excessiu. En primer terme perquè hem de tenir present que la primera *notitia criminis* resulta de l'acord del Consell Superior de la Justícia que és (article 89 de la Constitució) l'òrgan de representació, de govern i d'administració de l'organització judicial i vetlla per a la independència i el bon funcionament de la Justícia. I, en segon terme, perquè el Codi de procediment penal, en diversos preceptes, ha vingut a unificar els tràmits de denúncia i de querella com a mitjans idonis per a l'inici de l'exercici de l'acció penal. La referència que la part recorreguda fa a un informe del Consell Superior de la Justícia, en la línia anterior, no fa sinó confirmar aquesta idea. Com a conseqüència de tot l'anterior, aquest Tribunal Constitucional considera que l'activitat instructora fins arribar a la formulació d'un criteri sobre si els fets denunciats son, o no son, constitutius de delictes, ha donat lloc a una discussió supèrflua, ja que correspon exclusivament als òrgans judicials -en aquest cas al Tribunal de Corts- i no al Ministeri Fiscal. I, en no dur-la a terme, s'ha vulnerat el dret d'accés a la jurisdicció.

3.7. La pràctica inexistència d'un procés pròpiament dit excusa de considerar si aquest ha estat "*degut*" o no. No obstant això, és procedent pronunciar-se sobre si hi ha hagut vulneració del dret fonamental a un tribunal imparcial predeterminat per la llei. Aquesta qüestió no resulta abordada en l'aute del Tribunal de Corts però, en canvi, ocupa un lloc preferent en l'argumentació de l'aute de la Sala Penal, singularment en els fonaments de dret segon, tercer i quart. I, en aquest punt el Tribunal

Constitucional no té res a objectar. Ja hem dit que, d'acord amb una doctrina científica que es manifesta ben llunyana en el temps, els actes processals contraris a llei poden ser considerats: inexistents, nuls, anul·lables o merament irregulars. En el fonament jurídic quart del seu aute, la Sala Penal raona suficientment aquest extrem i les seves conclusions, en allò que és essencial, han de ser confirmades. Per tant, indiscutida la competència objectiva del Tribunal de Corts com a tribunal orgànic competent per a la tramitació de la causa, les regles de configuració del tribunal processal concret i el repartiment de funcions que pugui comportar suposen una manifestació d'allò que, efectuant una importació de forma analògica del concepte elaborat en altres àmbits jurídics, podríem designar com *interna corporis acta* i queden fora del marc de l'empara constitucional, sempre que, la composició del tribunal processal concret no comporti òbviament, a través d'indicis racionals, que deixi de ser imparcial, aspecte que podria ser revisat per aquest Tribunal Constitucional.

3.8. Pel que fa a les costes, s'ha de recordar que l'article 92 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional només preveu la condemna en costes en funció de la desestimació del recurs en relació amb el recurrent. Per tant, una condemna en costes especial no és procedent.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar el recurs d'empara 2022-24-RE interposat pel Ministeri Fiscal contra l'aute del 22 de desembre del 2021, dictat pel president del Tribunal de Corts, i contra l'aute del 28 de març del 2022, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.
2. Declarar que s'ha vulnerat el dret fonamental a la jurisdicció, establert a l'article 10 de la Constitució, en el seu vessant concret del dret a l'accés a la jurisdicció.
3. Anul·lar l'aute del 22 de desembre del 2021, dictat pel president del Tribunal de Corts, i l'aute del 28 de març del 2022, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.
4. Declarar que el Tribunal de Corts, en la composició processal que estimi ajustada a la llei, ha de pronunciar-se sobre si incoa el judici de responsabilitat penal i tramita les diligències judicials oportunes respecte de l'assumpte comunicat pel Consell Superior de la Justícia, o sobre si considera, de manera fonamentada en Dret, que els fets denunciats no són constitutius d'infracció penal que doni lloc a la incoació del judici de responsabilitat penal.

5. Declarar que l'estimació del recurs determina que no sigui procedent efectuar cap pronunciament en matèria de costes.

6. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada al Ministeri Fiscal, a la representació processal del Sr. Xavier Colom Pich, al president del Tribunal de Corts i al president del Tribunal Superior de Justícia ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 13 de juny del 2022.

Josep-D. Guàrdia Canela
President

Jean-Yves Caullet
Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy
Magistrat

Dominique Rousseau
Magistrat